

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Економіка будівництва»
для студентів денної форми навчання
галузь знань 19 «Будівництво та архітектура»
напрямок підготовки 192 – «Будівництво та цивільна інженерія»

Харків, ХНАДУ, 2019

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Економіка будівництва»
для студентів денної форми навчання
галузь знань 19 «Будівництво та архітектура»
напрямок підготовки 192 – «Будівництво та цивільна інженерія»

Затверджено методичною
радою університету
протокол № ____ від _____

Харків, ХНАДУ, 2019

Укладачі: доц. Онісіфорова В.Ю.
ас. Токар І.І.

Кафедра економіки і підприємництва

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка будівництва» належить до циклу нормативних дисциплін економічної підготовки фахівців галузі знань 19 «Будівництво та архітектура» за напрямом 192 – «Будівництво та цивільна інженерія».

Метою викладання дисципліни є формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні будівельного підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи економіки будівельної організації.

Тема №1

ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – отримання практичних навиків з визначення вартісних показників виробничої програми підприємства та її обґрунтування

Питання до самостійного вивчення

1. Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
2. Системи та методи планування виробничої програми підприємства.
3. Зміст і порядок розроблення виробничої програми підрозділів.
4. Умови оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття виробничої програми підприємства та правила її розробки.
2. Назвіть основні методи вимірювання виробничої програми підприємства.
3. Охарактеризуйте натуральні показники виробничої програми та визначте їх значення.
4. Дайте характеристику розробки виробничої програми у вартісному вираженні.
5. Назвіть складові елементи понять «валова продукція підприємства» та «товарна продукція підприємства». Чим вони відрізняються?
6. Що таке «внутрішній заводський оборот»? Про що свідчить зростання питомої ваги цього показника у валовій продукції підприємства?
7. Який елемент є складовою понять «вартість продукції», «умовно-чиста продукція», «нормативно-чиста продукція»?
8. Що характеризує коефіцієнт товарності та які процеси він допомагає оцінити і проаналізувати?

9. Поясніть необхідність обґрунтування виробничої програми ресурсами та виробничими потужностями.

Тема №2

ОСНОВНІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – отримання практичних навиків та теоретичних знань з визначення вартості основних фондів підприємства, розміру амортизаційних відрахувань, оцінки їх руху та ефективності використання

Питання до самостійного вивчення

1. Сучасні проблеми амортизаційної політики держави і підприємств різних форм власності.
2. Необхідність і значення періодичної переоцінки та індексації основних фондів.
3. Видова структура основних фондів, чинники та тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.
4. Тенденції розширеного відтворення основних фондів на підприємствах України.
5. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства за нормальних умов господарювання.
6. Зарубіжний досвід обґрунтування методу амортизаційних відрахувань.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте роль виробничих фондів у здійсненні процесу виробництва та реалізації продукції.
2. Дайте визначення сутності основних фондів та їх призначення в підприємстві.
3. Назвіть ознаки за якими класифікують основні фонди підприємства.
4. Дайте класифікацію основних фондів за ознакою функціонального призначення, участі у виробничих процесах.

5. Які оцінки використовують для визначення наявності та руху основних фондів?

6. Що характеризують натуральні показники основних фондів і з якою метою вони використовуються?

7. Призначення вартісних показників оцінки основних фондів, їх види і сутність.

8. Які види зносу основних фондів ви знаєте? Дайте визначення кожному.

9. Розкрийте сутність амортизації основних фондів підприємства.

10. Які методи амортизації основних фондів підприємства існують?

11. Назвіть види відтворення основних фондів. Наведіть приклади простого та розширеного відтворення.

12. Дайте характеристику показникам, що характеризують ступінь зносу та інтенсивність відновлення основних фондів підприємства.

13. Завдяки яким показникам визначають ефективність використання основних фондів? Наведіть алгоритми їх розрахунку та дайте економічну характеристику кожному.

14. Дайте характеристику виробничій потужності підприємства.

15. Назвіть види виробничій потужності підприємства.

16. Наведіть основні принципи розрахунку виробничій потужності підприємства.

17. Які фактори впливають на величину виробничій потужності підприємства?

18. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів та виробничій потужності підприємства.

19. Охарактеризуйте екстенсивний та інтенсивний напрямки підвищення ефективності використання основних фондів підприємства.

20. Як оцінюється ефективність використання виробничій потужності підприємства?

Тема №3

ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – отримання практичних навиків та теоретичних знань з визначення показників ефективності використання оборотних коштів підприємства, оцінки необхідного їх розміру та нормування

Питання до самостійного вивчення

1. Показники та шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.
2. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.
3. Проблеми та шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах України.
4. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягу за умов кризової економічної ситуації на підприємстві
5. Зарубіжний досвід нормування оборотних коштів.
6. Сучасні джерела формування оборотних коштів на підприємствах України.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «оборотні фонди» підприємства.
2. Розкрийте сутність оборотних фондів та визначте основні риси, які відрізняють їх від основних фондів підприємства.
3. Які елементи входять до складу оборотних фондів підприємства?
4. Відмінність та єдність оборотних фондів та фондів обігу.
5. Сутність оборотних коштів підприємства.
6. За якими класифікаційними ознаками поділяються оборотні кошти підприємства?
7. За допомогою яких показників оцінюється ефективність використання оборотних коштів підприємства?
8. Визначення необхідного вивільнення або додаткового залучення оборотних коштів внаслідок підвищення ефективності їх використання.

9. Розкрийте мету нормування оборотних коштів підприємства.

10. Які методи нормування оборотних коштів існують?

Тема №4

ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – отримання практичних навиків та теоретичних знань з визначення потреби підприємства в кадрах та організації відбору персоналу

Питання до самостійного вивчення

1. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях і сферах діяльності.

2. Особливості формування структури персоналу підприємств різних типів, розмірів і форм власності.

3. Адаптована до ринкових умов господарювання система формування та набору різних категорій персоналу.

4. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу.

5. Обґрунтування оптимальної чисельності персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

6. Резерви підвищення продуктивності праці та шляхи їх використання за сучасних умов господарювання.

7. Оцінка ділових якостей керівників і менеджерів фірми.

8. Особливості систем управління персоналом у фірмах окремих зарубіжних країн

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність понять «трудові ресурси», «трудовий колектив», «кадри», «персонал».

2. Наведіть склад та структуру виробничого персоналу.

3. Які ознаки покладено в основу класифікації персоналу підприємства?

4. Що таке кваліфікація працівника?

5. Дайте визначення поняття «продуктивність праці» та розкрийте його економічний зміст.
6. Охарактеризуйте систему показників, за допомогою яких вимірюють продуктивність праці.
7. Які методи використовують для вимірювання продуктивності праці?
8. Як продуктивність праці впливає на ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства? Доведіть ваші твердження.
9. Дайте характеристику факторам, що впливають на продуктивність праці, та визначте характер їх впливу на зміну продуктивності праці.
10. Розкрийте фактори, що визначають чисельність працівників на підприємстві.
11. Наведіть алгоритм визначення чисельності окремих категорій працівників та загальної чисельності персоналу підприємства.

Тема №5 **ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Мета роботи – отримання практичних навиків та теоретичних знань з визначення ефективних форм та систем нарахування заробітної плати, формування фонду оплати праці на підприємстві

Питання до самостійного вивчення

1. Формування внутрішньофірмової політики оплати праці.
2. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності.
3. Світовий досвід матеріального стимулювання праці персоналу підприємства.
4. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках (доходах) та власності підприємств.
5. Сучасна державна політика оплати праці.

6. Основні напрямки вдосконалення організації оплати праці в Україні на сучасному етапі.

Питання для самоконтролю

1. Які питання з оплати праці регулюються державою згідно з законодавством України?

2. Які функції має виконувати заробітна платня в ринковій економіці?

3. Розкрийте зміст основної заробітної платні та дайте характеристику її складових.

4. Дайте визначення додаткової заробітної платні та елементів, що входять до її складу.

5. Які компенсаційні та інші заохочувальні виплати входять до заробітної платні?

6. Що лежить в основі організації оплати праці на підприємстві?

7. Дайте визначення тарифної системи організації оплати праці.

8. Охарактеризуйте основні складові тарифної системи оплати праці.

9. Які форми та системи організації заробітної платні застосовуються на підприємстві?

10. Розкрийте сутність відрядної форми оплати праці та особливості її використання.

11. Які системи оплати праці включає відрядна форма?

12. Що собою являє погодинна форма оплати праці?

13. Визначте сферу та умови застосування погодинної форми оплати праці.

14. Які системи оплати праці включає погодинна форма?

15. Розкрийте сутність контрактної системи оплати праці.

16. Зробіть порівняння погодинної та відрядної форм оплати праці, визначте їх переваги та недоліки.

17. Що собою являє безтарифна система оплата праці?

18. Дайте визначення системи додаткового стимулювання персоналу підприємства та охарактеризуйте інструменти заохочення, які входять до її складу.

19. Що являє собою система преміювання на підприємстві?

20. Яку роль в системі стимулювання виконують доплати та надбавки?
21. Визначте призначення та сферу застосування доплат та надбавок.
22. Визначте умови та перспективи впровадження в підприємствах системи участі робітників у прибутках.
23. Розкрийте особливості нарахування премій.
24. Дайте визначення поняття «фонд оплати праці».
25. Перелічіть вихідні передумови та визначте порядок планування коштів на оплату праці.

Тема №6

СОБІВАРТІСТЬ ТА ЦІНА ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – отримання практичних навиків та теоретичних знань з калькулювання собівартості та ціни продукції підприємства

Питання до самостійного вивчення

1. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.
2. Графічні та аналітичні методи визначення критичного обсягу реалізації продукції.
3. Прогнозування собівартості нових виробів на етапі їх проектування.
4. Обґрунтування та вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України.
5. Доцільність використання систем управління витратами на вітчизняних підприємствах з урахуванням зарубіжного досвіду.
6. Обґрунтування доцільності використання певного методу прогнозування собівартості продукції.

Питання для самоконтролю

1. Визначте економічну сутність поточних витрат підприємства, їх склад.

2. Розкрийте економічну сутність собівартості продукції як економічної категорії та показника, який характеризує ефективність роботи підприємства.
3. Визначте, які витрати входять до собівартості продукції.
4. Зробіть порівняння визначення поняття «собівартість» як економічної категорії та з точки зору бухгалтерського обліку.
5. За якими ознаками класифікують витрати, які входять до собівартості продукції?
6. У чому полягає різниця між економічними та бухгалтерськими витратами?
7. Розкрийте особливості та відмінні риси постійних та змінних витрат,
8. Наведіть алгоритм визначення критичного обсягу виробництва продукції.
9. Охарактеризуйте методи визначення собівартості продукції.
10. Як здійснюється калькуляція собівартості продукції?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базова література

1.1. Колесников О. В. Економіко-фінансова діяльність будівельних підприємств: навч. посіб. / О. В. Колесников. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К. : Центр учб. л-ри, 2016. - 240 с.

1.2. Березівський, П. С. Планування діяльності підприємств : навч. посіб. для студ. вузів / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк, Л. Я. Балаш. - Львів : Новий Світ-2000, 2017. - 617 с

1.3. Ліпський Г.Є. Основи організації, планування та управління дорожнім виробництвом / Г.Є. Ліпський, М.М. Лихоступ. – К.: ГРАНМНА, 2010. – 400 с.

1.4. Мельников, А. М. Основи організації бізнесу : навч. посіб. для студ. вузів / А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк. - К. : Центр учб. л-ри, 2016. - 200 с.

2. Допоміжна література

2.1. Дмитрієв І.А. Управління витратами підприємств дорожнього господарства: монографія / І.А. Дмитрієв, А.О. Лисенко, Т.В. Деділова. – Х. : ХНАДУ, 2015. – 144 с.

2.2. Черчик Л.М. Економіка будівництва: [навч. посібник] / Л.М. Черчик, А.М. Іванченко. – Рівне : Видавничий відділ НУВГП, 2016. – 210 с.

2.3. Шинкаренко В.Г. Управление материальными ресурсами в организациях дорожного хозяйства: монограф. / В.Г. Шинкаренко, Н.Н. Бурмака. – Х. : ХНАДУ, 2005. – 148 с.

2.4. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ: Ліра-К, 2015. – 498 с.

3. Інформаційні ресурси

3.1. Бурмака М.М. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка будівництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/>

3.2. Онісіфорова В.Ю., Токар І.І. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни: «Економіка будівництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/>

3.3. Державна служба статистики України [Електронний

ресурс]. – Режим доступу ::<http://www.ukrstat.gov.ua/>

3.4. Державне агенство автомобільних доріг України
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.ukravtodor.gov.ua/>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
з дисципліни: «Економіка будівництва»
для студентів денної форми навчання
галузь знань 19 «Будівництво та архітектура»
напрямок підготовки 192 – «Будівництво та цивільна інженерія»

Укладачі: Онісіфорова Валентина Юріївна
Токар Інна Іванівна

Відповідальний за випуск: д.е.н., професор Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Ярослава Мудрого, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті